

BELANGENBEHARTIGING – SECTORVERTEGENWOORDIGING

VAN VELE SUBSECTOREN NAAR ÉÉN VELD?

Een rode draad in de gesprekken met vertoners en verdelers in Vlaanderen is de nood aan meer sectorgevoel. Door een overspannen markt zouden veldspelers elkaar te vaak als concurrenten en te weinig als collega's zien: Kinopolis en andere vertoners, profitbioscopen en gesubsidieerde spelers, vertoners en verdelers, *majors* en onafhankelijke distributeurs.

Toch zijn spanningsgebieden relatief makkelijk af te bakenen en aan te pakken. De wetgeving over de afspraken tussen verdelers en vertoners wordt ter discussie gesteld. Over de verhouding tussen bioscopen en de filmwerking van cultuurcentra en hun onderlinge functie-afbakening vallen knopen te ontwarren. Er is nood aan meer transparantie in cijfers over de performantie van films.

Een evident platform voor aanpak van dergelijke zaken zijn de beroepsverenigingen. Een overkoepelend overlegorgaan voor de integrale sector (zoals de Nederlandse Federatie voor Cinematografie, waarbij de Nederlandse vertoner- en verdelerbond zijn aangesloten) is er voor België noch Vlaanderen. Wel bestaan er organisaties per subsector. De FCB (Federatie van Cinema's van België) vertegenwoordigt een deel van de Belgische bioscopen. Ook de arthousevertoners van het eerste circuit zijn lid. Zelf hebben zij zich verenigd in het VAC (Vlaamse Arthouse Cinema). Ook het VOBK (Verenigde Organisatie Beeldkunst) werpt zich op als hun spreekbuis, en telt daarnaast een reeks gesubsidieerde spelers onder zijn leden: onder meer kunstcentra, festivals en educatieve initiatieven. Belgische filmverdelers hebben zich verenigd in de VFDB (Vereniging van Filmdistributeurs van België), maar ook die is niet volledig representatief. De belangenbehartiger VVC¹ (Vereniging Vlaamse Cultuur- en Gemeenschapscentra) verenigt bijna alle cultuur- en gemeenschapscentra. Het is hun spreekbuis naar overheid en derden toe, werkt als overlegplatform, doet aan beleidsadvisering en -voorbereiding, en ijvert voor draagvlakvorming, professionalisering en een brede ondersteuning van haar leden. Het stemt zijn activiteiten regelmatig af met LOCUS, het Vlaams steunpunt voor bibliotheken, cultuur- en gemeenschapscentra en lokaal cultuurbeleid. Audiovisuele kunst staat niet hoog op de agenda van VVC en LOCUS, een afspiegeling van de plaats die film en audiovisuele kunst bekleden in het geheel van de werking van cultuurcentra. Het ICDO (Interprofessionele Controledienst voor Ontvangsten) ten slotte, is een ledenvereniging van vertoners en verdelers die cijfergegevens verzamelt en intern verder verspreidt onder haar leden en onder verdelers die op hun beurt de cijfers over de performantie van hun films doorgeven. Geen van deze beroepsverenigingen zijn volledig representatief. Een formeel onderling overleg bestaat evenmin.

In wat volgt belichten we niet alle sectororganisaties, maar zoomen we in op de Belgische vertoner- en verdelerbonden, en op de moeilijke problematiek van uitwisseling van cijfers.

FCB: FEDERATIE VAN CINEMA'S VAN BELGIË

De Federatie van Cinema's van België werd opgericht in 1938. Samen baten haar leden 45 bioscopen en 259 schermen uit in België. Kinopolis Group was vroeger aangesloten maar verliet de federatie in 2006, naar eigen zeggen omdat FCB de multimediale belangen van Kinopolis onvoldoende kon behartigen. Met uitzondering van Budascoop zijn geen (Vlaams-)gesubsidieerde vertoners aangesloten, en slechts vier van de vertoners die we hoger onderbrachten bij 'onafhankelijke profitvertoners'. Wel zijn alle Vlaamse arthouseprofitcinema's lid.

Kinopolis heeft de FCB minder nodig dan andere exploitanten. Het is met voorsprong de grootste speler, geografisch goed verspreid en volstrekt zelfredzaam. Op het eerste gezicht komen ook niet alle belangen van de FCB-leden en Kinopolis overeen. Zelf zegt de marktleider veel belang te hechten aan gezamenlijke standpunten, ook over meer regulering en betere huurtarieven, en wil het streven naar meer overleg. Zich opnieuw lid maken doet het voorlopig niet. Dat maakt het de FCB moeilijk om als spreekbuis voor de integrale vertonersector op te treden: naast gesubsidieerden en nogal wat kleine onafhankelijken ontbreekt meteen een speler die goed is voor zowat de helft van het cinemapubliek.

De FCB is een kleine organisatie, weinig performant – onder meer wegens gebrek aan middelen – en niet representatief. Toch kan een sterke bond heel veel betekenen voor haar leden, niet in het minst voor kleinere spelers die zelf zelden de handen vrij hebben om er lobbywerk bij te nemen. Inspanningen worden gedaan om kleinere exploitanten over de brug te krijgen: aangepaste lidgelden (arthousevertoners betalen de helft) en aangepast stemrecht. De Nederlandse NVB (Nederlandse Vereniging van Bioscoopexploitanten), waarvan het lidmaatschap verplicht en duurder is, levert praktische diensten zoals het transport van kopieën, die voor haar volledige sector nuttig zijn. Profitvertoners en gesubsidieerde filmtheaters maken er deel uit van eenzelfde sectoroverleg.

Niettegenstaande soms tegengestelde belangen maakt zo'n integraal overleg een gezamenlijke visievorming mogelijk, en dat is wat een breed gedragen bond nodig heeft. Waar willen we als vertonersector naartoe, en wie heeft daarin welke rol te spelen? Welke concrete zaken kunnen worden aangepakt in het belang van iedereen?

Moet lidmaatschap verplicht worden gemaakt, en wat kan daar voor een vertoner tegenover staan? En wat met andere vertoners? Kunnen cultuurcentra en andere gesubsidieerden afgevaardigden hebben binnen de FCB? Zij werken vanuit sterk verschillende missies, belangen en werkmodellen en sommigen hebben weinig raakvlakken met profitexploitanten. De profielen van de Nederlandse filmtheaters verschillen sterk van bijvoorbeeld onze Vlaamse cultuurcentra, maar er is alvast één kwestie – de spanningen tussen exploitanten en cultuurcentra die films vertonen – waarover een gedeeld standpunt tussen beide groepen een stap vooruit zou zijn.

VFDB: VERENIGING VAN FILMDISTRIBUTEURS VAN BELGIË

De VFDB is de beroepsbond voor de Belgische filmverdelers. Haar hoofddoel is om de belangen van de film- en de audiovisuele industrie en handel te verdedigen.

De leden van de VFDB vertegenwoordigen ruim 80% van de markt van de distributie van cinematografisch werk in België en Luxemburg². Dit betekent niet dat de organisatie representatief is: een hele reeks kleinere filmverdelers zijn geen lid. De VFDB is een goed georganiseerde en gefinancierde bond, maar verdedigt volgens sommigen (ook leden van de bond) vooral de belangen van de *majors*. Ideeën om een aparte bond van onafhankelijke filmverdelers op te richten zijn nooit geconcretiseerd. De VFDB deelt kantoren met het ICDO, dat instaat voor de verwerking en ontsluiting van recettecijfers. De uitwisseling van die cijfers is al lange tijd een belangrijk pijnpunt binnen de sector.

ICDO: INTERPROFESSIONELE CONTROLEDIENST VOOR ONTVANGSTEN

ICDO (doorgaans SICR³ genoemd, ook in Vlaanderen) is een vzw die overkoepelend werkt voor verdelers en exploitanten. Het is in het leven geroepen om de correcte gang van zaken te overzien bij het bepalen en uitbetalen van huurpercentages die vertoners aan distributeurs verschuldigd zijn op basis van hun *box office*. ICDO verspreidt recettegegevens onder haar leden en onder verdelers die op hun beurt cijfers over de performantie van hun films doorgeven. Zij ontvangen onder meer een lijst met de wekelijkse releases en een *box office*-top twintig. Ook aangesloten vertoners (profitcinema's en enkele cultuurcentra) krijgen die informatie, maar cinemaspecifieke gegevens blijven voorbehouden aan de distributeurs. Dat zijn de referteschijven waarvan hoger sprake. Volgens sommigen wordt het ICDO aangestuurd door bepaalde verdelers binnen de VFDB en wordt het grotendeels door de leden van die bond gefinancierd. Met name voor *majors* is het van belang de informatie over hun films zo snel mogelijk te centraliseren om interregionale en internationale vergelijkingen mogelijk te maken, en dat maakt ICDO voor hen een belangrijke organisatie. Toch is de neutraliteit van het orgaan statutair vastgelegd: gelijkheid van stemrecht tussen verdelers en vertoners (zij het dat die naar verluidt niet representatief zijn voor de vertonermarkt en niet sterk staan naar de grotere verdelers toe) en een evenwichtige vertegenwoordiging in de Raad van Bestuur.

ICDO krijgt zijn informatie aangeleverd van filmdistributeurs (totaalcijfers per regio) en via het softwaresysteem BELBOCCS, waarin exploitanten hun cijfers rechtstreeks kunnen ingeven en raadplegen. Het is gelijkaardig aan het systeem dat in Nederland gebruikt wordt. De grootste vertoners wensen hun cijfers echter niet langer te delen: Kinopolis, Utopolis, Euroscoop, UGC en Imagix (Mons en Tournai/Doornik). Men raakt het niet eens over de mate van detail waarmee informatie moet worden uitgewisseld, en sommigen hebben bezwaren bij het feit dat ICDO (dat in hun ogen heel dicht bij de VFDB staat) het systeem beheert. ICDO heeft het systeem aangekocht nadat VFDB besloten had voor haar leden de kosten te dragen.

Het gebrek aan cijferinformatie maakt het voor onafhankelijke distributeurs⁴ heel moeilijk om het publiekssucces van hun product in te schatten: zij krijgen geen overzicht meer van de Belgische markt en kunnen de positie van hun film in die markt niet langer overzien. Onderhandelen met distributeurs over mogelijke verlengingen wordt dan natte vingerwerk: “Ze kunnen niet inschatten wat *My Queen Karo* heeft gedaan tegenover *Dirty Mind*, noch wat een *Shrek* tegenover een *Harry Potter* of een *Toy Story* heeft gedaan.”

Arthouseverdelers zijn als gevolg van die situatie enkel nog aangewezen op de informatie van hun eerste circuitvertoners (de arthousebioscopen). Voor cross-over films – die ook in ketens staan – is er een probleem. Cijfers die enkel van arthousevertoners komen, leveren een vertekend beeld op, zeker voor de succesvolle Vlaamse film. Een film in Cinémanie of Coup de Coeur tijdens de eerste week van een blockbuster kan onmogelijk zijn eigen cijfer kennen en afzetten tegenover vergelijkbare films, en kan dus ook niet onderhandelen over eventuele verlengingen.

Ook collega-vertoners krijgen de cijfers van deze grotere spelers niet langer te zien. Een onafhankelijke exploitant kan zich dus moeilijk positioneren in het geheel van het landschap. Voor ketens en groepen is het probleem minder groot: zij kunnen cijfers vergelijken tussen hun verschillende complexen en zo een idee krijgen van het proportionele succes van films.

Het FCB levert inspanningen om het tij te keren, het probleem van de uitwisseling van cijfers te deblokken en opnieuw toenadering te zoeken tot Kinopolis. Een aantal maanden geleden lanceerde het ook een eigen systeem voor de verwerking van receptegegevens.

“In Nederland komt een verdeler ‘s ochtends op kantoor, zet zijn pc aan, logt in en kan per vertoner zien wat zijn film in elke bioscoop heeft gedaan. Zelfs per vertoning! Dat hadden wij hier vroeger zelfs niet. Dat probleem moet worden opgelost, niemand kan nog werken, je kunt je film niet meer positioneren tegenover een andere, en je kunt je programmering niet meer naar behoren doen. In Nederland is er een goede verhouding tussen verdelers en vertoners, hier staan ze met getrokken wapens tegenover elkaar. Iedereen lijdt eronder.”

“Van een bepaalde bioscoop (...) kregen we vroeger per dag cijfers van elke film die er draaide; we konden volgen hoe onze film het deed tegenover de rest. Nu krijg je enkel nog de cijfers van je eigen film, welke recette die deed op een bepaalde dag. Je hebt totaal geen overzicht meer en de hele sector lijdt daaronder. Je kunt wel vergelijken met dezelfde film bij andere vertoners maar dat is minder relevant – in de praktijk heb je vooral gegevens nodig om te kunnen onderhandelen over verlengingen en vertoningen. Men spiegelt ons voor dat het binnenkort opgelost raakt, maar het blijft duren.”

De gebrekkige monitoring van recettecijfers is niet enkel een probleem voor onze verdelers en vertoners, we slaan er ook een slecht figuur mee bij de Europese instanties die voor inzameling van die informatie instaan, zoals het Europees Observatorium in Straatsburg.

Het Observatorium krijgt zijn cijfers momenteel aangeleverd door het NIS, het Nationaal Instituut voor de Statistiek. Dat vraagt die informatie jaarlijks op bij alle exploitanten, maar de gegevens die het terugkrijgt zijn niet accuraat. Het vraagt configuraties op die niet gebruikt worden door onze vertoners, niet aangepast zijn aan hun werkpraktijk en er ook niet relevant voor zijn, met als gevolg dat ze met schattingen en verdeelsleutels werken. Als het probleem met de uitwisseling van cijfers via het BELBOCCS-systeem kan worden opgelost, zou het een optie kunnen zijn om het systeem mee te laten instaan voor de doorstroming naar het Observatorium toe.

Ten slotte vraagt ook SABAM geregeld cijferinformatie op. Vertoners moeten dus drie verschillende tabellen/systemen invullen. Een kopie van de informatie die naar SABAM gaat, vertrekt ook naar het Ministerie van Economische Zaken. Kan er bekeken worden of het technisch, praktisch en wettelijk⁵ mogelijk is al deze informatie door één centraal systeem te laten verwerken en vrijgeven? En wat is ervoor nodig om er in eenzelfde beweging voor te zorgen dat de nodige cijfers opnieuw door iedereen binnen de sector worden gedeeld?

1 Bron: <<http://www.cultuurcentra.be>>.

2 Bron: <<http://www.abdf-vfdb.be/nederlands>>.

3 Service Interprofessionnel de contrôle des recettes.

4 Niet alle verdelers hebben hierover klachten, wellicht krijgen grotere distributeurs als preferentiële partners een andere behandeling.

5 Een van de struikelblokken zou de wettelijke regeling rond aangifteplicht in ons land zijn, waardoor een overheid zich voor het verzamelen van gegevens over bedrijven niet mag baseren op gegevens van derden, maar die rechtstreeks moet opvragen.